

Подготовките за изработка на новите закони за Јавно обвинителство и за закон за Советот на јавните обвинители интензивно се одвиваат на релација Министерство за правда, Здружение на јавни обвинители, ОБСЕ итн., што значи законските измени во сферата на правосудството привршуваат.

Но, според првичните резултати, овој процес тешко дека ќе ги урне камените сидови изградени од градежниците: политичари, олигарси, судии, адвокати, обвинители итн. Во лавиринтот сè уште нема дупка низ која ќе излезат подетални информации за спрегата меѓу политичката фела и т.н. "кочничари" на правосудните реформи во земјава.

Затоа во овој момент сè стои во место, освен мафијата која и натаму го прибира својот профитабилен данок во крв, кој народот од својата "нулта група" го издвојува за опстанок на државава. До сега многу пати сме биле сведоци на тоа дека политичарите имаат полна уста ветувања, но потоа... штом јавноста ќе им го сврти грбот, тие им го покажуваат грдиот гест "шипакот". Затоа се прашуваме дали дојде време за реванш?

"ПОЛОЖБАТА НА ЈАВНИОТ ОБВИНИТЕЛ НА РМ ТРЕБА ДА СЕ УСОГЛАСИ СО МЕЃУНАРОДНИТЕ НОРМИ ЗА ДА СЕ ОБЕЗБЕДИ ГОНЕЊЕТО НА СТОРИТЕЛИТЕ НА КРИВИЧНИ ДЕЛА И НИВНОТО ОТКРИВАЊЕ", ВЕЛИ МИНИСТЕРОТ МИХАЈЛО МАНЕВСКИ

ПОЛТРОНИТЕ ДАДОА "ШИП

Со донесувањето на овие два закона се заокружува правната рамка во РМ, која претходно се концентрираше на организацијата на судовите, процесните закони и друго.

"Доаѓаме до една многу значајна фаза, како што е прашањето за Јавното обвинителство, статусот, надлежностите, местото, улогата и позицијата на Јавното обвинителство во РМ", истакна министерот за правда, Михајло Маневски, на тркалезната маса во Скопје, на која се зборуваше за положбата и за статусот на јавните обвинители.

Во системот на кривичната правда треба да се зајакне и да се унапреди позицијата на јавниот обвинител и воедно да се операционализира уставниот постулат, според кој тој, како единствен и самостоен орган, го презема гонењето на сторителите на казни дела.

"Се наоѓаме пред голем предизвик - да ја усогласиме положбата на јавниот обвинител на РМ со меѓународните норми, за да се обезбеди гонењето на сторителите на кривични дела и откривањето, односно да се усогласат откривачките функции и функциите на политиката на казнување и на сите други

елементи. Со обезбедување на заштита на законите одговоривме и на препораките кои од нас ги бара ЕУ, самостојното вршење на функцијата, односот на Јавното обвинителство кон извршната власт, односот на Јавното обвинителство кон судовите, статусот на јавните обвинители, нивната материјална положба, правата и овластувањата итн.", оцени Маневски.

Во контекст на ова, имајќи ги предвид појавите и новите форми на криминалитет и сè поприсутните облици на организиран криминал, новиот закон за Јавно обвинителство ќе има цел да ја унапреди самостојноста на Јавното обвинителство во однос на извршната власт, како професионализација на функцијата, со што би се создале предуслови за ефикасно сузбивање на криминалот, бидејќи е констатирано дека има одредени слабости во функцијата на откривање и на гонење. Поради ова треба да се зајакне статусната положба на ЈО, која се добива со унапредување на механизмите за одговорност и со обезбедување меѓународна соработка во областа на континуираната едукација на носителите на јавнообвинител-

Пишува: Кокан СТОЈЧЕВ

А"НЕЗАВИСНОСТ И СЛОБОДА"

ската функција. Во таа насока, стариот Закон за Јавно обвинителство од 2004 година направи позитивен чекор, се основа Одделение за гонење на делата за организиран криминал и корупција. Втора новина од овој Закон е тоа што со него е вградена одредба со која Советот за јавни обвинители презеде сериозни мерки кои се однесуваат на совесното, стручното и ефикасното вршење на функцијата на јавните обвинители.

"Сега вниманието го фокусираме на функцијата јавен обвинител, она што значи спречување, откривање, гонење на кривични дела на организираниот криминал и на корупцијата. Но, кога зборувам за организираниот криминал ја имам предвид дефиницијата која ја одреди меѓународната конференција во Палермо, а тоа се кривични дела за кои е пропишана казна затвор од најмалку 4 години и потешки казни. Секако дека тоа се кривичните дела на тероризмот, дела за спречување на трговијата со дрога, со оружје, со луѓе, и други кривични дела кои практично се преземаат од меѓународните конвенции", вели министерот за правда.

Нашата земја треба да обезбеди нормално функционирање на Јавното обви-

"ОТВОРЕНО Е ПРАШАЊЕТО ЗА ПОСТАВУВАЊЕ НА ВРШИТЕЛ НА ДОЛЖНОСТА ЈАВЕН ОБВИНИТЕЛ НА РМ, КОЈ ВО СЛУЧАЈ НА ПРЕСТАНОК НА НЕГОВАТА ФУНКЦИЈА, ПОСЕБНО ПО КОЈ БИЛО ОСНОВ, ТРЕБА ДА СЕ РЕГУЛИРА", ВЕЛИ ГОРДАНА ГЕШКОСКА, ПРЕТСЕДАТЕЛ НА ЗДРУЖЕНИЕТО НА ЈАВНИТЕ ОБВИНИТЕЛИ НА РМ

НИ ГО АКОТ"

нителство за да може поефикасно да ги спречува кривичните дела на корупција и делата од областа на финансискиот криминал, бидејќи на тоа најмногу посочува меѓународната заедница.

"Ако до пред три-четири години мака мачевме да изведеме кривична постапка, од аспект на примена на одредбите од Кривичниот законик поврзани со трговијата со луѓе, со проституција итн. едукативните семинари на меѓународните организации во РМ, се изгради определена практика која се вгради во легислативата, а истовремено кадрите кои требаше да ги применуваат законите сега успешно се носат со оваа проблематика", истакна Маневски.

Сега корупцијата се става на преден план, бидејќи сите извештаи и укажувањата на претставниците на меѓународните организации од ЕУ, од Советот на Европа, велат дека ако сакаме побрзо да чекориме кон Унијата, тогаш мораме да ја спречиме корупцијата. Од аспект на градењето на функцијата јавен обвинител тоа е централно прашање.

Затоа треба да го подигнеме јавниот обвинител, бидејќи тој треба добие поголема оперативност и неговите функ-

ции за гонење на кривичните дела, иницирани од криминал и од корупција, да ја зголемат одговорноста на личноста која ќе ја извршува функцијата, а неговото именување законски да се одреди.

ПРЕДУСЛОВ ЗА ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

"ОБСЕ ќе го поддржи Министерството за правда за да заврши процесот на усвојување на овие два закона, кои претставуваат неопходен чекор кон ефективно, независно и добро функционирање на Јавното обвинителство и на обвинителската служба, на која ќе се гледа како бранител на правата на луѓето и која ќе функционира на транспарентен начин и строго во рамките на законите, бидејќи тоа е предуслов за судски ситем кој го поддржува владеењето на правото", истакна Наталиа Дрозд, претставник на Набљудувачката мисија на ОБСЕ во Скопје.

Според неа, една од главните карактеристики за добро функционирање на Обвинителството е одредувањето систем за избор на обвинители, кои ќе бидат ослободени од политика и избор кој ќе се базира на заслуги.

"Мисијата на ОБСЕ ја охрабрува оваа иницијатива за да биде прифатена можноста со која во законот јасно ќе се постави процесот на избор и разрешува-

ње на обвинителите во државава. Законот за Јавно обвинителство ќе ги регулира статусот, надлежноста и функционирањето на Јавното обвинителство, основите и постапките за назначување и за разрешување на јавниот обвинител на РМ, а врз основа на назначувањето и разрешувањето на јавните обвинители ќе се обезбеди нивната позиција.

Законот за Советот на јавните обвинители ќе ја регулира надлежноста, составот и структурата на Советот, мандатот на членовите, основите и постапките за разрешување на член на Советот и постапката за назначување и за разрешување на јавни обвинители".

Неодамна била почната расправа за поделба на работните обврски меѓу истражните судии и обвинителите во истражната фаза на постапката, а ОБСЕ ги оправдува обвинителите и другите засегнати страни да го објаснат проблемот, кој треба да се канализира и да се подготви во законската регулатива.

НЕОДГОВОРЕНИ ПРАШАЊА

Работната верзија од текстот на новиот закон за јавно обвинителство содржи девет глави: основни одредби, глава за надлежност на Јавното обвинителство, одредби за организација на Јавното обвинителство, глава за јавни обвинители, права и обврски на јавните обвинители, за јавнообвинителската

стручна служба, средства за работа и преодни и завршни одредби.

"Карактеристично за текстот на законот е тоа што се задржува принципот на хиерархија и на субординација во Јавното обвинителство. Но, работните групи се судрија на прашањето за прецизно регулирање на именувањето и на разрешувањето на јавниот обвинител на РМ. Потоа остана отворено прашањето за поставување вршител на должноста јавен обвинител на РМ, кој во случај на престанок на неговата функција, посебно по кој било основ, треба да се регулира. Значи, неспорно е дека досега во однос на ова прашање имаме правна празнина, па затоа сметаме дека во оваа смисла прашањето треба прецизно да биде регулирано во законот за јавно обвинителство. Исто така, се судривме околу прашањето за Одделението за организиран криминал и корупција. Не може неговата функција да се регулира со правилник. Потоа, отворено е прашањето за имунитет на јавните обвинители, како и прашањето за наградување, односно утврдување на висините на платите на јавните обвинители. Во текстот ставивме одредба, како основа, за утврдување на висината на платите на јавните обвинители. Но, тука се отвори дилема дали можеби ќе треба со законот за јавно обвинителство подетално да го регулираме ова прашање или, пак, за тоа да се донесе посебен закон за платите на јавните обвинители, дотолку повеќе што Здружението на судиите веќе работи на изготвување на таков закон", истакна Гордана Гешкоска, претседател на Здружението на јавните обвинители на РМ.

Здружението на јавни обвинители бара да се дефинира решението за нестручно и несовесно вршење на функцијата и утврдување на дефиницијата за потешка дисциплинска повреда, кое како прашање не е добро обработено во постојниот Закон за јавно обвинителство.

Работните групи посочиле дека јавнообвинителската стручна служба треба да се оддели од Законот за државни службеници, бидејќи има специфична работа. Потоа било покренато прашањето за користење на средствата од Буџетот, како и прашањето за јавните обвинители со ограничен мандат и замениците јавни обвинители со траен мандат.

СПЕЦИЈАЛНО ОБВИНИТЕЛСТВО

Начелен став на членовите на Одделението за организиран криминал и корупција е дека со законот за јавно обвинителство треба да се основа јавно обвинителство за гонење на кривични дела од областа на организираниот криминал и корупцијата.

"ЗАКОНОТ ЗА ЈАВНО ОБВИНИТЕЛСТВО ЌЕ ГИ РЕГУЛИРА СТАТУСОТ, НАДЛЕЖНОСТА И ФУНКЦИОНИРАЊЕТО НА ЈАВНОТО ОБВИНИТЕЛСТВО, ОСНОВИТЕ И ПОСТАПКИТЕ ЗА НАЗНАЧУВАЊЕ И ЗА РАЗРЕШУВАЊЕ НА ЈАВНИОТ ОБВИНИТЕЛ НА РМ, А ВРЗ ТАА ОСНОВА ЌЕ СЕ ОБЕЗБЕДИ НЕГОВАТА ПОЗИЦИЈА", ВЕЛИ НАТАЛИЈА ДРОЗД, ПРЕТСТАВНИК НА ОБСЕ (ПРВА ОД ДЕСНО)

"Кои беа аргументите од кои се раководеа членовите на Одделението при прифаќањето на еден ваков предлог? Пред сè, членовите го имаа ставот на меѓународната заедница, односно утврдените приоритети, кои се однесуваат на ЈО. Прв приоритет беше создавање мрежа на јавни обвинители, кој е исполнет со создавањето на мрежата на јавните обвинители од земјите од Западен Балкан, и со потпишувањето на Меморандумот за соработка и разбирање на сите јавни обвинители од овој регион. Втор приоритет е формирањето институција, која ќе се занимава со гонење на сторители на кривични дела од областа на организираниот криминал и корупцијата. Формално и овој приоритет е исполнет со основањето на Одделението за гонење на сторители на кривични дела од областа на организираниот криминал и корупцијата во рамките на ЈО на РМ. Во текот на октомври 2004 година тоа се формира, но двегодишната практика веќе ја наметнува неопходноста од создавање посебно јавно обвинителство за гонење на овие кривични дела. Вака како што е поставено Одделението се наоѓа во неприродна положба - потенцира Илиевски - само на последниот пример, во текот на главен претрес кога беше побарано изземање на застапниците на обвинението, кои се членови на Одделението при ЈО на РМ, се постави прашање кој сега треба да го даде мислењето по однос на тоа барање. На страна тоа што барањето беше недозволено, но во случај кога тоа веќе се постави, проблемот се реши со тоа што мислење даде господинот Стерјо Зиков, основен јавен обвинител во Скопје. Би можел да зборувам и за многу други прашања кои не се регулирани. Едно од нив е несигурната позиција на раководителот и на членовите на Одделението, бидејќи тие се распоредуваат со решение на јавниот обвинител, а согласно Правилникот

раководителот на Одделението се имедува со решение на јавниот обвинител. Тоа навистина ги доведува до несигурна позиција, на пример, како што се именувани така има постапка и за да бидат прераспределени, за што дури не може да се даде образложение за нивно евентуално прераспоредување. Сметаме дека со таквата позиција би можеле под влијание на политиката, бизнисот и на некои други силни групации во државата, да настануваат промени и во персоналниот состав на Одделението", потенцира Јован Илиевски, раководител на Одделението за организиран криминал и корупција при ЈО на РМ.

Концептот кој го предлага Одделението е прифатлив, бидејќи со него не се нарушува единственоста на функционирањето на ЈО, а се зачувуваат и принципите на хиерархија и субординација. Според Илиевски, во земјите во регионот веќе функционираат вакви специјални обвинителства, кои се занимаваат со кривични дела од организираниот криминал и корупцијата.

"Ова обвинителство би работело со седиште во Скопје, а би постапувало по прв степен на целата територија на РМ. За алтернатива ова обвинителство би можело да постапува и во втор степен пред надлежните апелациони судови, а би било остварливо со создавање посебно одделение во рамките на ова обвинителство. По хиерархија, обвинителството би требало да биде поставено под јавниот обвинител на РМ, кој би вршел надзор над неговата работа. Исто така, тоа би одговарало и пред Советот на јавни обвинители, при што не би бил нарушен принципот на монархизмот. Јавниот обвинител би требало да му дава упатства за работа, како и за останатите обвинители по функција, а изборот на обвинители за организиран криминал би го вршел Советот, се разбира, по претходно со закон утврдена процедура", истакна Илиевски.